

GALİNA SEREBRYAKOVA 1905 – 1980

Profesyonel devrimci bir ailede Kiev'de dünyaya geldi. 1917-1923 yılları arasındaki İç Savaş'ta ön saflarda çarpıştı. Savaşın sonra Moskova Üniversitesi İşçi ve Köylü Fakültesi'nde öğrenim gördü. Almanya, Belçika, Hollanda, Fransa, İngiltere, İtalya ve İsveç'e giderek uzun araştırmalarda bulundu ve çalışmalarını için materyal topladı. Eserleri, büyük ölçüde araştırma ve gözlemlerinin ürünüdür. İlk eseri Fransız Devriminde Kadınlar'dan başlayarak tarihsel konulara yöneldi. Yazarın, tarihsel olayları edebi bir tarzda işleme çabası, Karl Marx'ın hayatını tarihsel gerçekliğe sadık katarak ve edebi düzeyi yüksek bir tarzda anlattığı destansı nehir romanı Ateşi Çalmak ile doruk noktasına ulaştı.

Eserin özgün adı: Promethey - Yunost' Marksa, 1934-1935

KOR KİTAP - 62

ATEŞİ ÇALMAK - I GALİNA SEREBRYAKOVA

Karl Marx'ın Gençliği

ÇEVİREN • NURŞEN ÖZKAN

KAPAK ve İÇ TASARIM • DEVRİM KOÇLAN

ISBN 978-605-2283-47-9

TK 978-605-2283-43-1

Birinci Basım KASIM 2018

© Galina Serebryakova varisleri, tüm hakları saklıdır.

Türkçe yayın hakları Elkost Int. Literary Agency aracılığıyla alınmıştır.

© Ginko Kitap Ltd. Şti. 2017

BASKI: Ezgi Matbaacılık Tekstil Pors. İnş. San. Tic. Ltd. Şti.

Sanayi Cd. Altay Sk. No. 14 Yenibosna / İstanbul • Sertifika No. 12142

T: 0212 452 23 02 • www.ezgiatbaa.net

Ginko Kitap: Osmanağa Mah. Ali Suavi Sk. No: 10 D. 3 Kadıköy / İstanbul

T: 0216 449 20 99 • F: 0216 449 21 00

www.korkitap.com • info@korkitap.com

Sertifika No: 35054

Kor Kitap, Ginko Kitap Ltd. Şti. tescilli markasıdır.

1407
KİTAP

GALİNA SEREBRYAKOVA

ATEŞİ ÇALMAK - I

KARL MARX'IN GENÇLİĞİ

ÇEVİREN: NURŞEN ÖZKAN

 ROMAN

Ateşi Çalmak genel başlığı ile okuyucuya sunulan nehir romanının ciltleri ve yaklaşık olarak kapsadıkları dönem şöyledir:

Ateşi Çalmak-I - Karl Marx'ın Gençliği
(1831-1845)

Ateşi Çalmak-II - Fırtınanın Ortasında
(1845-1849)

Ateşi Çalmak-III - Sınamalar
(1849-1864)

Ateşi Çalmak-IV - Yaşamın Doruğu
(1865-1883)

Ateşi Çalmak-V - İkinci Keman
(1883-1895)

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ KISIM

BİRİNCİ BÖLÜM

ÇALIŞARAK YAŞAMAK YA DA SAVAŞARAK ÖLMEK 9

İKİNCİ BÖLÜM

TRIER 63

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ALMANYA UYANIYOR 107

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

LİSE DİPLOMASI 143

BEŞİNCİ BÖLÜM

ÜNİVERSİTE 161

İKİNCİ KISIM

BİRİNCİ BÖLÜM

JOHANN STOCK 207

İKİNCİ BÖLÜM

SINIRDA 255

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DURMAYA CESARET EDEBİLEN DURSUN, DURMAYI BAŞARABİLEN DURSUN! 333

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAYIŞLAR 377

BEŞİNCİ BÖLÜM

GÖRÜŞME 465

ALTINCI BÖLÜM

İHTİYAR JOHN'UN YAŞAMI VE ÖLÜMÜ 533

YEDİNCİ BÖLÜM

ÖNGÜN 593

Romanın temelinde Marx, Engels ve onların çağdaşları hakkındaki tarihi ve biyografik belgeler, yanı sıra, romanda gelişen olayların geçtiği yerlere giderek topladığım materyaller yer alıyor.

Marksizm-Leninizm Enstitüsü'ndeki işçilerin bana büyük yardımları dokundu. Geniş bilgilerini benimle paylaşan ve bana çok değerli öğütler veren G.D. Obıçkin'e, E.P. Kandel'e ve E.A. Stepanova'ya en içten teşekkürlerimi sunuyorum. Ayrıca, tarihçi L.E. Yakopson'a da teşekkür ediyorum.

GALİNA SEREBRYAKOVA

birinci
kısım

BİRİNCİ BÖLÜM

ÇALIŞARAK YAŞAMAK YA DA SAVAŞARAK ÖLMEK

O her şeyin belirlendiği 27 Temmuz Perşembe gününün üzerinden birkaç gün geçmişti.

Paris sokaklarında dermansız kadanaların çektiği arabalar kanlı “tarihsel cenazeler”le yüklüdü: Kurşunlarla delik deşik olmuş çuvallar, parçalanmış metal tezgahlar, mobilyalar, yırtılıp param parça olmuş şilteler ve barikat olarak kullanılmış her şey...

Delik deşik olmuş kaldırımlarda sanki silah sergisi açılmıştı: Orada burada bıçaklar, tabancalar, mızraklar, kılıçlar, demir çubuklar, kütükler, keresteler...

Kalbura dönmüş evlerin cephesinde rüzgârla dalgalanan “Yaşasın Cumhuriyet!” pankartları asılıydı. Koşar adım Tuliers’ye, yeni egemenin sarayına doğru seğirten cici bayanlar, şık beyler “Yaşasın Kral!” diye bağırarak bu pankartları koparıp yere atıyorlardı.

Kralın tahtına oturmasından bir gün sonra, 9 Ağustos’ta Dumolard, Louis-Philippe’den bir çağrı aldı. Hükümet, Restorasyon’dan* sonra gözden düşen Napoléon memurlarından kimilerinin gönüllerini alarak kendi yanına çekmeyi yararlı buluyordu.

* *Restorasyon Dönemi*: 1815 yılında Napoléon’un yenilgisinden sonra Avrupa çapında hâkim olan ve 1830 yılına kadar süren gericilik dönemi –ç.n.

Bourbonlar'ın* dönüşü, Bouvier-Dumolard'ın saygınlığını yitirmesine neden olmuş ve kendisinin memuriyet basamaklarında yükselişini durdurmuştu. Gözden düşmüş bir yüksek mevki sahibi devlet görevlisi olarak 15 yıldır Paris'in, sarayın uzağındaydı. Kazançlı sayılacak bir evlilik yaparak bütün bu yılları yolculuklarda geçirmiş, bu arada sürekli olarak geçmişini hatırlayıp ah vah etmiş, sızlanmış, söylenmiş, muhalefetle flört etmiş, ama bir türlü harekete geçmeye cesaret edememişti. Temmuz Devrimi'ni, Dumolard, nicedir beklediği intikam anının gelmesi olarak değerlendiriyordu: En sonunda Kral Charles'tan öcünü alabilecekti.

* * *

“Napoléon soyunun zaferine dair umutlanmaktan, hayaller kurmaktansa, gerçek bir krala hizmet ederim daha iyi!” diye düşünüyordu tören frakını giyinirken, gözden düşmüş, postunu kaybetmiş Dumolard.

Öğleye doğru, arması yeni yaldızlanmış, gözalıcı bir arabayla Louis Philippe'in sarayının yolunu tuttu.

Dumolard huzura kabul edildiği sırada, uşağı Jerome Paris sokaklarını arşınıyor, taç giyme onuruna evlere asılmış çelenklerin solmuş çiçeklerine üzgün üzgün bakıyordu. Sekiz köşeli Vendôme Meydanında aylak seyirci kalabalığının dar bir geçitte sıkışıp kalmasına neden olduğu Jerome, devrik Bourbonlar'ın granit sütunların tepesine asılı bayrağının –bir zamanlar Napoléon'un heykelinin yerini alan, kocaman bir beyaz zambak arması– indirildiğini gördü.

Hemen yakındaki Tuileries bahçelerinden, nefesli sazlar orkestrasınca çalınan bir valsiz ezgileri duyuluyordu.

Birkaç ay sonra Dumolard, kral buyruğuyla Rhône idari bölgesinin valisi oldu; 1831 Mayısında ise ailesini ve uşağını da yanına alarak bu hatırı sayılır, güçlü, varlıklı bölgenin merkezi Lyon'a doğru yola çıktı.

* *Bourbonlar*: 1589'dan 1975'e dek hüküm süren hemen tüm Fransız, İtalyan ve İspanyol kralları ile kraliçelerinin mensup olduğu hanedan ailesi –ç.n.

“Sen Korsikalısın, Jerome, ve Napoléon’dan da olsa olsa iki-üç santim daha uzunsun. Kim bilir senin mezarın hangi adada olacak?” Bouvier-Dumolard çınlayan bir kahkaha attı. “Sakın inkar etmeye kalkışma: Eski kulağı kesiklerin, Temmuz günleri* demagoglarının** sana cumhuriyet istemeyi öğrettiklerini çok iyi biliyorum. Şimdi sen, bu valilik görevimi sana ve senin dostlarına borçlu olduğumu düşünüyorsundur. Hadi öyle olsun! Ama unutma ki birkaç yıl içinde biz yine Paris’te olacağız!”

Jerome ters ters:

“Kralın bakanlarının seni yakınlarında görmek isteyeceklerini hiç sanmam,” dedi.

Tüccar Broché’nin malikanesine yerleşen vali Dumolard ava gideceği için acele ediyordu; o nedenle uşağıyla her sabah yaptığı fikir alışverişi bu kez pek kısa sürdü.

Silindir şapkasını yokladı, tutma yeri altın olan İngiliz işi kamçısını iki elinin arasında büküp esneterek kapıya yöneldi, tam çıkacakken durup son buyruğunu verdi:

“Belediye başkanına mektubu götürdükten sonra Roger’nin karargahına uğra ve emir erinin ağzını arayıp öğrenmeye çalış bakalım: General gerçekten mi hasta, yoksa sırf toplantılarda benimle karşılaşmaktan kaçındığı için hasta numarası mı yapıyor?”

* * *

Bouvier-Dumolard’la uşağı, yirmi yedi yıllık birlikteliğin sonunda adeta etle turnak olmuşlardı.

* *Temmuz Günleri*: Temmuz Devrimi (1830) olarak da anılan ve tüm Avrupa’yı saran halk isyanları dalgası. Devrimin, burjuvaziye sağladığı siyasal ve toplumsal üstünlük bunu izleyen ve Temmuz Monarşisi olarak adlandırılan döneme (1830-48) damgasını vurdu –ç.n.

** *Demagog*: Gericici yönetimlerin kendilerine muhalefet eden kişileri ve özellikle devrimcileri aşağılamak için kullandıkları bir sıfat –ç.n.

1804 yılında, imparatorun verdiği önemli bir görevle Korsika'ya gelen Napoléon yönetiminin genç memurlarından Bouvier'yi, Ajaccio yakınlarında küçük bir lokantada esmer, çam yarması gibi bir çoban karşıladı. Napoléon'un hemşerisi, son derece kötü bir Fransızcayla, genç memurdan kendini hizmetine almasını rica etti ve o gün bugün efendisine hizmette hiç kusur etmedi. Kısa bir süre sonra da Jerome, Bouvier-Dumolard'ın sırdaşı ve tüm yaşadıklarının en yakın tanığı olup çıktı. Dumolard'ın sevgililerinin alışkanlıklarından, zevklerinden, düelloların nedenlerine, düello tanıklarının adlarına dek bilmediği yoktu; Napoléon'un genç yöneticisinin hizmet gereği gidip geldiği kentlere, ülkelere kadar her şeyi biliyordu.

Devrim yıllarında olduğu gibi imparatorluk döneminde de devlet görevlilerinin hem işlerinin niteliği, hem de görev yaptıkları ve yaşadıkları yerler sık sık değişirdi.

Bouvier-Dumolard'ın da epey uzun bir hizmet çizelgesi vardı. İmparator, çulsuz bir asilzade olan memurunun diploması bilgisine, yabancı dil hâkimiyetine büyük değer veriyor ve onu yeni ele geçirdiği topraklarda önemli görevlere atıyordu. Bouvier-Dumolard, imparatorluk rejiminin pürüzlerini gidermede becerikliydi; bu nedenle de Venedik, Ragusa, Koburg soyluları kendisini eşitleriymiş gibi benimsemekten hiç çekinmiyorlardı.

Bouvier'nin ailesi, devrim öncesi Fransa'nın önemli, soylu ailelerinden biriydi; ne var ki, 1789 yılında tam bir yıkıma uğramıştı.

Jerome, Dumolard'ın Napoléon subayı olduğu cesur yöneticilik dönemlerini de hatırlıyordu. Tam ve Garonne'nun yöneticisi olan Dumolard'a, kendi elleriyle vermişti imparatorun mührünü taşıyan zarfı. O mektupta Bouvier'ye, Baron unvanı verildiği bildirilmekteydi.

3

Avcılar, tüccar Broché'nin "Bolluk Villası"nın geniş avlusunu henüz terk etmişlerdi ki, Jerome da alaca atına atlayıp Lyon yoluna tuttu; malikanenin bulunduğu yere 23 mil uzaktaydı Lyon.

İnsanı alabildiğine uyarıcı, açık, pırl pırl bir Ekim günüydü. Rhône ırmağı boyunca uzanıyordu yol; ırmağın açık küllengi suları da bu sabah hava gibi aydınlık, ıslık ıslık. Yol kıyısındaki akçaağaçlarla kestanelerden kocaman ve rengarenk yapraklar hüznüyle yere dökülüyordu. Jerome, biraz yaprak toplayıp atının koşumlarını süsledi. İhtiyar Korsikalı, hayalinde, neredeyse 30 yıldır göremediği memleketine dönmüştü. Gözleri hüznüyle, kayalar ve bakir ormanlar arıyordu. Ama etrafta sadece evlerle dolup taşmış tepeler, ve ekilmiş tarlalar görünüyordu. Bir köyde, pınarın yanında, Dijon'a giden bir yolcu arabasına rastladı. Atların değiştirilmesini beklerken yolcular, "Küçük Savoie'lı" meyhanesinde kahvaltı ediyorlardı. Jerome, önemli komisyoncular arasında tanıdık göremeyince, bir kadeh Bordeaux şarabı içti ve yoluna devam etti. Yolda hareketliliğin artması, şehre yaklaştığının işaretiydi.

Çirkin yük atları, ipek ve kadife sanduklarıyla tıkabasa dolu üstleri kapatılmış ağır arabaları sürüklüyordu. Bu malların hepsi, Leipzig panayırına götürülüyordu. Jerome, İtalya'dan tekstil başkentine hammadde taşıyan bir arabayı solladı. Birden ısrarlı bir haykırış duydu ve durdu. Geriye baktı. Küçük bir tepede solgun yapraklarını dökmüş bir ağacın altında, uzun ayaklarını sarkıtmış, kirli pantolonlu ve açık renk gömlekle, kızıl saçlı bir delikanlı oturuyordu.

"Hey arkadaş," diye bağırıyor ve değneğini sallıyordu, "Lyon uzak mı?"

Yolda birileriyle takışma fırsatını hiç kaçırmayan Jerome, atını durdurdu.

"Serseri!" diye cevap verdi Jerome. "Şehir burnunun dibinde! Kalk ve aç gözlerini, meşgul insanları boş laflarla oyalama."

"Ben yabancıyım," dedi yolcu, aksanını belli ederek. Ayağa kalktı, çok zayıftı ve yorgun görünüyordu.

"Alman mısın?" diye sordu Jerome, Koburg'da öğrendiği dilde. Yolcu, 'evet' anlamında başını salladı.

"Nerelisin?" Jerome kendi dilinde konuşarak yine sevindirdi delikanlıyı.

“Cenevre’den geliyorum. İsviçre’de de kaldım, fakat Darmstadt’lıyım. Lyon’da yabancılar için de iş olduğunu söylediler.”

“İş bulursun, ama seni doyurmaz,” diye kestirip attı Jerome.

Atı mahmuzladı ve kavşakta gözden kayboldu.

Johann Stock; on dokuz yaşındaki terzi kalfası ve yetenekli dokumacı, iki yıldır Ren çevresinde dolaşıyordu. Şimdi de Savoie dağlarından geçerek Rhône’a doğru ilerlemektedir.

4

Muhteşem ziyafetten sonra, Bay Broché misafirlerine çiftliği gezdirmektedir. Tüccar Broché, çiftlikte bulunan villayı sadece birkaç yıl önce bir açık artırmada satın almıştı. Duvarları sarmaşıklı, köşeleri hafifçe ovalleştirilmiş, kare şeklinde bir evdi bu. XV. Louis döneminde yapılmış ve o dönemin stilinde süslenmişti. XV. Louis’in gözdesi olan bir kadının kocası tarafından inşa edilmişti. Devrim yıllarında, o zamanki ismiyle “Kraliçe’nin Şatosu”nda askerler kalıyordu. Mermer kolonlar ve duvardaki freskler sloganlarla doldurulmuştu:

“Tiranlığı hidra gibi ezelim.”

“Özgürlük, eşitlik, kardeşlik.”

Burunsuz deniz kızları ve sakatlanmış şişman kız heykellerinin bulunduğu bu muhteşem parkı, Napoléon, generallerinden birine hediye etmişti. Ama general, kendisine hediye edilen altı çiftlikten ancak beşini düzenleyebilmişti. Yıkılmaya yüz tutmuş “Kraliçe’nin Şatosu”na ise “İmparatoriçe’nin Şatosu” adını vermişti. Lyonlu burjuvalar, asillerin kutlama ve eğlenceler için inşa ettikleri yapıardan hoşlanmıyorlardı. Temmuz Devrimi’nden hemen sonra Broché, çiftliği yok pahasına satın aldı. Lyon burjuvaları, başkent burjuvalarının tam tersine, fazla gösterişli eşyalardan hoşlanmazlardı. Lyonlu ipek dokuma fabrikatörlerinden çoğunun eşi İsviçreliydi ve İsviçre görgü kurallarına göre eğitilmişlerdi: Ciddi, ikiyüzlü ve basit.

Broché, kendi ifadesiyle “sermayesine yakışacak bir zevk” istiyordu. Paris’te doğmuştu ve Lyon’da kendisini yabancı hissediyordu. Buraya, zengin bir kadife tüccarının kızıyla evlendikten sonra yerleşmişti. Zenginliğini Restorasyon yıllarına borçluydu. Servetinin çoğunu, müttefiklere ödenen tazminatlar için verdiği borçların faizinden elde etmişti. Kayınpederinin ölümünden sonra, paralarını Lyon manifaturasına yatırdı. Daha çok kazandı. “İmparatoriçe’nin Şatosu”na “Bolluğun Villası” adını verdi ve restorasyonu için yüz bin frankın üzerinde para harcayarak Lyon burjuvalarının ağzına sakız oldu. Bahçedeki ağaçlar kesildi ve yerine çiçek tarhları yapıldı; evin duvarlarında kaçakçılar tarafından taşradan ve başkentten alınmış orijinallikleri kuşukulu resimler belirdi. Girişte, kartvizitler için, bronz bir tepsinin üzerinde ileriye doğru uzatılmış bir tabak vardı. Kırık dökük denizkızı heykellerinin yerine; inancı, ümidi ve iyi niyeti simgeleyen taş heykeller dikildi. İtalya’dan gelen heykeltıraş, tüccarın fikirlerini somutlaştırıyordu. Broché, eskiyen banklar –aşk ve heyecan tapınakları– yerine, yuvarlak taşıma tankına benzeyen kapalı bir oturma yeri yaptırdı ve içine de iki kocaman resim yerleştirdi. Birisi, dilenci ve samaryan için dini bilmeceyi gösteriyordu; diğeri, zencilerin Katolikliği kabul edişlerini temsil ediyordu. Her ikisi de Broché’nin gözlerini yaşartıyordu. Ev sahibinin çalışma odasının duvarlarının her tarafı türlü silahlarla süslüydü. En göze çarpan yere ise, ekmek bıçağı yerleştirilmişti. Broché’nin söylediğine göre, Marat bu bıçakla öldürülmüştü. Sadece kızının odası, evin eski stiline uygun döşenmişti. Amur ve Psiheya, Henriette Broché’nin özel köşesinde öpüşmeye devam ediyorlardı. Karyolanın gölgeliği aynı renkteydi ve kuş desenleriyle süslenmişti; tıpkı Kral’ın savurgan gözdesinin, onun altında yattığı günlerdeki gibi. Evi süsleyen tek Tanrı heykeli, terasın önündeki havuzun içinde duran Merkürü heykeliydi.

Henriette Broché on dokuz yaşında, şişman, kırmızı yanaklı bir genç kızdı. İki yıl önce tahtın ve milyonların vârislerine eğitim veren bir manastırda okumuştü. Henriette bütün gün roman oku-